

10. Kasper G. Can Pragmatic Competence Be Taught at University of Hawai'i [Електронний ресурс] / G. Kasper. – Режим доступу: <http://www.nflrc.hawaii.edu/NetWorks/NW06/>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Нечепорук Яна Сергіївна – аспірант Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету,

Коло наукових інтересів: інноваційні методики викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

УДК 37 (09)

ПРОБЛЕМА ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У ДИТЯЧИХ ЖУРНАЛАХ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Наталія ОЗЕРНА (Кіровоград)

Реформування системи дошкільної освіти, оновлення її змісту і структури посилюють вимоги до професійної підготовки вихователя, що визначено Державною цільовою соціальною програмою розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 629), за якою педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані «забезпечити умови для того, щоб дошкільне дитинство кожної дитини було радісним, змістовним, цікавим, щасливим» [4, с. 14]. Відповідно до цього, вихователь повинен забезпечити педагогічний процес художньою літературою та орієнтуватися в історії розвитку літератури для дошкільників.

Проблеми становлення і розвитку літератури розглядали літературознавці А. Метченко, Л. Єршов, Ю. Андреев, С. Петров. Різні аспекти проблеми розвитку літератури для дітей досліджували педагоги К. Ушинський, Л. Толстой, Н. Лубенець, О. Водозова. П. Каптерев, С. Русова, Т. Лубенець. Детально проблеми становлення і розвитку дитячої поезії 20-х років ХХ ст. розглядав В. Рогачев. Проблема літератури для дошкільників у дитячих журналах початку ХХ ст. не знайшла належного висвітлення в науковій літературі, що й обумовило наше звернення до неї.

Мета даної статті полягає в аналізі літератури для дітей дошкільного віку, що публікувалася у вітчизняних дитячих журналах початку ХХ ст.

Дитяча література початку ХХ ст. формувалася під прямим впливом загальної художньої літератури. Збільшення кількості творів для дітей кінця ХІХ – початку ХХ ст. призвело до рішучого ідейно-художнього розмежування груп і напрямків: одна група письменників у своїх творах проповідувала чинопочитання, прикрашала побут і мораль дворянського суспільства (Л. Чарська (1875–1937), В. Желіховська (1835–1896)); інша старанно обходила і пом'якшувала соціальні протиріччя, створювала повсякденну, штучно

звужену картину народного життя (К. Лукашевич (1859–1937)).

Педагогічна критика початку ХХ ст. вела боротьбу проти реалізму у дитячій літературі. Дитяча література, з її погляду, повинна виключити «надлишковий реалізм». Для дітей намагались створити особливий світ, глухою стіною відгороджений від соціальної дійсності, від навколишнього життя. Критики, упорядники рекомендованих каталогів дитячих книжок в один голос стверджували, що картинами важкого життя не треба засмучувати маленьких читачів.

Популярний у ті часи Є. Єлачич, дитячий письменник, видавець і критик (після революції 1917 р. емігрував за кордон), майже у кожній своїй статті писав, що дітей треба ізолювати від темної дійсності, що література повинна вводити їх в чистий і світлий світ без боротьби, без трагічної правди. Є. Єлачич задавав тон у педагогічній критиці дитячої літератури.

У 1911–1916 рр. Є. Єлачич видавав критико-бібліографічний журнал «Что и как читать детям?», журнал відсіював з дитячого читання всю реалістичну літературу. Дітям не рекомендувалося читати вірші О. Некрасова, «Горбоконики» П. Єршова і под.

Письменник О. Федоров-Давидов (1875–1936) зображував у своїх творах світ ляльок, світ дитячої кімнати міщанської сім'ї. Він написав для дітей близько 125 книг, видавав журнали «Светлячок» (1901) для молодшого віку від 4 до 8 років, «Путеводный огонек» (для середнього віку), які переважно заповнював своїми творами, писав казки, вірші, оповідання, комічні, веселі книжки. Різдвяні і пасхальні іграшки, прикрашені бантиками зайчики, кізочки і собачки, сентиментальні дівчатка і хлоп'ятка, пригоди капризульок, ляльок, лялькові бунти і обов'язкова філантропічна мораль – ось зміст, яким наповнював свої твори для дітей О. Федоров-Давидов, догоджаючи міщанським смакам [1, с. 200].

Дитяча комічна книжка початку ХХ ст. з її боязною соціальною проблематики вже не відповідала потребам часу. Для авторів веселих віршиків начебто не існувало фольклорних потішок, досвіду класичної літератури. Однак вірші повністю відповідали вимогам офіційної педагогіки тих часів. Веселий сюжет обов'язково був сповнений чистою дидактикою, розчинявся в нудних повчаннях. Мораль чітко визначала, що в житті для багатих, а що для бідних. Так, О. Федоров-Давидов вирішив показати всесилля грошей і написав казку «Граф де-Крис».

О. Федоров-Давидов зазначав, що «дитячий письменник повинен бути відокремлений від загальної літератури, якщо тільки він шанує свою творчість... Він нізащо не зіпсує чим-небудь непристойним і жорстоким той ніжний дитячий світ, який доступний його розумінню» [7, с. 15]. Його ідеї підтримували О. Круглов, Є. Єлачич та ін., які систематично виступали проти виховання у читача глибоких соціальних уявлень.

Для залякування неслухняних дітей, з метою миттєвого перевиховання, зображувались бунти іграшок, страшні прогулянки неслухняних дітей уві сні. Так, у казці П. Потьомкіна «Война кукол», опублікованої у дитячому гумористичному журналі «Галчонок» (1911–1913), відірвані руки-ноги розлітаються у кожному віршованому рядку. [5, с. 10]. «Галчонок» – додаток до «Сатирикону», що мав ліберально-демократичне спрямування. У ньому друкувались авторські варіанти скоромовок, лічилок, загадок, і сатиричних віршів про тварин С. Городецького, В. Князева, М. Моравської, М. Пожарової та ін. Продовжував свій шлях і вірш «Степка-Растрепка», і, хоча його моральний кодекс мало відповідав завданням виховання людяності, динамічність сюжету, комізм образів і ситуацій, зрозумілих дітям, були певним кроком вперед до дійсно художньої дитячої сатири.

Дворянська література для дітей, яка все далі відходила від правди життя, реалізму, наполегливо використовувала казковий жанр. Однією з форм відволікання дітей від нагальних життєвих питань була велика кількість видання казок. Казкою намагалися відгородитися від реального світу.

З легкої руки О. Федорова-Давидова і К. Лукашевич утворилася нова хвиля перероблених, спустошених народних казок. Казка втрачала національну специфіку, лаконічність народної мови. В неї вводили докучливу дидактику, несправжню чуттєвість (вовк не їв козенят, ведмідь не мав права ображати маленьких звірів).

Фальсифікація народної казки доповнювалась творенням багатьох авторських

казок, безідейних, населених умовно-літературними феями, гномами, принцесами. Зразком подібних казок можуть служити «Сказки голубой феи» Л. Чарської (1875–1937), «Детские сказки» В. П. Авенаріуса (1839–1919).

Книжковий ринок наповнювався книжечками казок із сентиментальними назвами «Белая уточка», «Белочка и Розочка». Для книговидавців народна література була вагомим спадком, який у добрих руках і при умілому використанні приносив солідні прибутки [3, с. 28].

У світі іграшок, ляльок і пустих казок проходило життя маленької дитини. Література для дворянських дітей початку ХХ ст. була далека від великих виховних цілей, які завжди характеризували дитячу літературу. Вона ставила, насамперед, завдання розважити розбещену задоволеннями дитину багаті сім'ї.

Кумиром молодших і старших дітей була Л. Чарська, яка написала більше 70 книг. Побут багаті аристократичної сім'ї, моралізаторство про добро і зло, про геройство і благородство – все це є в цікавих художніх творах Л. Чарської.

Л. Чарська була основною співробітницею журналу «Задушевное слово» (1877–1918). Її твори були головними номерами журналу, вона задавала напрямок всьому журналу, створюючи йому широку популярність і приносячи великий прибуток його видавцеві М. Вольфу. Журнал М. Вольфа «Задушевное слово» та його видавництво об'єднали дві лінії – лінію О. Федорова-Давидова і лінію Л. Чарської. «Задушевное слово» видавалось у двох варіантах – для маленьких і для старших дітей. У журналі для дошкільників панував світ ляльок і зайчиків.

Видавництво М. Вольфа відоме дорогими книгами, книги якого прогресивні критики того часу називали гостинно-дворянською літературою. Комерційний розрахунок також визначав діяльність видавництва О. Деврієна, І. Кнебеля, в яких також панувала дорога, вишукана книга. Зовсім інший характер мали книги видавництв, які орієнтувались на демократичного читача. Недорогі, доступні широким верствам населення, книги видавав І. Деситін, в «Детской библиотеке» якого друкувались народні казки, твори класиків, оповідання сучасних письменників.

Популярними на початку ХХ ст. були твори дитячої письменниці К. Лукашевич (1859–1937). У її «солодєньких» оповіданнях ідеалізувався народний побут, дворянство і цар виставлялися у ролі благодійників селян. Всіляко підтримувана державою, К. Лукашевич фактично стала офіційним дитячим письменником, твори якої виховували дітей в дусі віри і відданості престолу [1, с. 59].

У 1906–1912 рр. П. Соловйова, поетеса і художниця, разом з видавницею і прозаїком

Н. Манасеїною видавали для дітей журнал «Тропинка» (1906–1912). Видавниці об'єднали навколо журналу поетів і письменників-символістів – тут друкувалися О. Бєлий, К. Бальмонт, Ф. Сологуб, О. Ремізов. Журнал зайняв у дитячій літературі особливо важливе місце. Йому притаманна повна відчуженість від дійсності; основне завдання журналу – естетичне, вірніше естетське виховання, у ньому друкуються витончені вірші, історичні повісті, казки. Казки і вірші найбільш яскраво визначали спрямованість журналу. У журналі друкувалися різдвяні та пасхальні казки. Це звичайні сентиментальні казочки, які мало чим відрізнялися від поширених на той час «пустих» казок. У них ті ж мотиви міщанського благополуччя, піднесеної релігійності, християнської моралі [1, с. 86].

К. Бальмонт писав для дітей постійно і дуже багато, друкувався не тільки в «Тропинке» а й у демократичному журналі «Всходы» (1896–1917). К. Бальмонт написав казки, легенди, вірші про природу, він надрукував збірник для дітей «Фейные сказки» (1905). У цьому творі відображався штучний дитячий світ, який створювала література для дітей дворян.

Кілька книг для дітей молодшого дошкільного віку у віршах і прозі створив С. Городецький. Казки С. Городецького «Мика летунок», «Царевна-сластєна» та ін. за своєю тематикою не виходили за межі звичайного замкненого кола дитячої літератури: зміна пори року, веселі зимові свята, любов до солодощів та іграшок. Поет враховував особливості дитячого сприйняття, відроджував веселу гру словом, користувався образами і ритмами національного фольклору.

Потяг до народної творчості властивий першим літературним спробам письменників О. Форш і О. Толстого. Казки О. Толстого «Грибы», «Полкан», «Сорока» і казки О. Форш «Духовик» були надруковані в «Тропинке». Сповнені гумору казки О. Форш цікаві тим, що в них змальовані живі, психологічно переконливі образи дітей: хлопчика Гані, кухарчиного сина, і барського сина Петрика («Духовик»), пухкенької дівчинки Наді, яка опікує всіх тварин і комах («Пумпин бал»).

У прогресивній літературі 1900-х років розкрита тема, яку можна назвати «Два світи – два дитинства». Один – світ барчуків, розкішних іграшок, наївного або дуже жорсткого егоїзму, другий – світ праці і злиднів, але в ньому існує взаємодопомога, співчуття до оточуючих.

Основний ланцюг казок склали стилізовані народні казки С. Кондурушкіна, О. Ремізова, П. Соловйової. Легкі, витончені казки П. Соловйової («Семилетка», «Чудесное кольцо», «Сказка о трех медведях») зберігають

від народних казок тільки сюжет, а вся реалістичність випадає у її переробках, залишається лише красива форма.

О. Ремізова і С. Кондурушкін використовували окремі мотиви народних казок, а також створювали власне казки. Ці казки переносили дітей у світ таких химер, таких жаклихвих пригод, які могла створити тільки нездорова фантазія (казка Кондурушкіна «Чотири вітри»).

У 1903 р. О. Горький відмітив низький рівень більшості творів, написаних для дітей. Він зазначав, що «писати для дітей надзвичайно важко, і вся наша дитяча література нікуди не годиться, одна патока» [6, с. 296].

Особливе місце серед творів для дітей посідали твори О. Блока. Ознайомившись з дитячою літературою, з питаннями виховання О. Блок серйозно замислився над виховними можливостями дитячої літератури. Після тривалих роздумів він приходить до висновку, що в основі виховання повинна лежати народність.

Відповідаючи фальсифікаторам народної казки, які виправдовували свою русійну роботу у народній літературі тим, що у казках багато жорстокого, що травмує психіку дітей, О. Блок писав: «я недостатньо знаю російські народні казки, щоб судити про те, чи сильний в них елемент жорстокості... Але необхідно подумати про ті казки, у яких включена «жорстокість для жорстокості», так мовити. Всяка сентиментальність по відношенню до цих казок, по моему, може тільки зашкодити» [2, с. 200].

У висловлюваннях О. Блока про дитячу літературу багато справедливого і розумного передбачення. Завдання виховання О. Блок бачить у підготовці людей, здатних витримати умови «железного» століття, тобто умови назріваючої боротьби між багатими і бідними, у підготовці громадян, яким доведеться боротися за зміни в країні, бути техніками, інженерами, тому що майбутнє країни залежатиме від них. Ця дуже ясна ціль виховання і визначає ставлення О. Блока до дитячої літератури. О. Блок зазначав, що «виховувати дітей на сентиментальностях – це великий гріх, тому що може розвивати в них бездіяльність, апатичність, непристосованість до життя...» [2, с. 275]. Дітям потрібно давати народну літературу, не треба боятися її «жорстокості», так як «жорстокість» в ній має глибоке коріння і виховує у дітей мужність і волю. Одним із головних естетичних критеріїв в оцінці дитячої книги для О. Блока була близькість до фольклору. Героя веселі книжки для маленьких «Степку-Растрепку» О. Блок порівнював з Петрушкою, улюбленим персонажем народного лялькового театру [2, с. 270].

Віршів для дітей у О. Блока небагато. Він не писав вірші навмисно для дітей, а відбирав їх зі своїх праць і передавав у дитячі видавництва. Найбільшу популярність отримали вірші О. Блока «Вербная Суббота» (друкувалась під назвою «Вербочка»), «Ворона», «Зайчик». Найбільш популярний вірш для дітей – це «Вербочка», він передає настрої, пов'язаний зі старим народним звичаєм приносити у вербну суботу запалену свічку із церкви до дому. Вірш «Вербная Суббота» був написаний на початку 1906 р. і призначався для «Синодального Букваря». О. Блок одночасно передав цей вірш в тільки-но відкритий журнал «Тропинка», де він був і надрукований у березневому номері («Тропинка», 1906, №3).

Про більшість віршів О. Блока можна з упевненістю сказати, що вони не були написані для дітей, а лише відбирались для дитячих видань. Так, у журналі «Тропинка» у 1908 р. з'являється вірш «Полный месяц встал над лугом», який був написаний О. Блоком у 1898 р., коли «Тропинки» ще не існувало. Вірш для дітей «Зайчик» друкується в «Тропинке» у 1907 р. О. Блок написав цей вірш у 1903 р., тобто, всі вірші, надруковані О. Блоком у цьому журналі, були написані ним до його виникнення. Очевидно, поет за проханням видавниць журналу П. Соловйової та Н. Манасеїної відбирав найбільш придатні вірші для дітей, з того, що в нього вже було написано.

Великі зусилля у розповсюдженні народної книги виявляє педагогічна громадськість. Група харківських вчительок, на чолі з Х. Алчевською, ще у 80-х роках XIX ст. відбирала для народу книги і уклала довідник «Что читать народу и детям?», продовжила свою роботу і на початку XX ст.

У 1909 р. вийшов каталог «О детских книгах». Упорядники довідника займали чіткі виховні позиції. Вони вимагали, щоб книга вчила дітей любові до людей, такої ж любові до природи, але без сентиментальності, повазі до праці і трудівників, правдивості у словах і вчинках, відсутності усякого лицемірства і фальші, чесному та щирому відношенню до оточуючих, без лицемірної поваги до старших, мужності у боротьбі з зовнішніми обставинами, а також із забобонами оточуючих.

На початку XX ст. питання дитячої літератури стали актуальними для російської педагогічної громадськості. Так, у 1909 р. виходять дві книги з історії дитячої літератури «Детская литература» В. Родникова і «Детская литература» М. Чехова, у яких була зроблена спроба охарактеризувати напрямки російської дитячої літератури.

У 1904–1905 рр. почалася співпраця О. Горького з К. Чуковським (1882–1970) – одного з найвідоміших письменників для дітей, а

на початку XX ст. – автора блискучих памфлетів проти Л. Чарської, проти «розбещення читача журналами казенного і міщанського спрямування» [9, с. 279].

К. Чуковський згадував: «після першої зустрічі з О. Горьким я зважився на зухвалість: почав поему для дітей («Крокодил»), войовничо направлену проти пануючих тоді у дитячій літературі канонів» [8, с. 240].

Поет використав прийоми народної казки, ритми класичної поезії, дитячого, міського фольклору, гнучкості, звучання вірша. В образі головного героя казки Вані Васильчикова – самостійного, активно діючого, який не боїться ніякої небезпеки, автор втілює дитячі уявлення про героїзм. Гумор, насиченість комічними пригодами приваблюють маленьких читачів. Написана у роки першої світової війни (1916 р.), казка втілювала і антимілітаристичні мотиви. Пародійно звучала сцена нагородження Вані Васильчикова, опис військових приготувань звірів до походу на Петроград. Недарма казка закінчується виголошенням миру та дружби між людьми і тваринами, а крокодил перетворюється на доброзичливого приятеля дітей.

Проти літератури для дворянських дітей рішуче виступила більшовицька преса, включаючи в коло своїх проблем і проблеми дитячого читання. Газета «Правда» у 1912 р. зазначала, що при великій кількості дитячих книг можна мало знайти такі, які б зацікавили дітей робітників і селян. «Золоті обкладинки», опис буржуазно-сімейного побуту, кисло-солодкі повчання більшості «подарункових видань» – не для дітей робітників. Газета рекомендувала дітям переважно народні казки і твори російської і світової класики, робила висновок про необхідність «свого пролетарського видавництва дитячої літератури» [3, с. 28].

У 1913 р. відбувся з'їзд із сімейного виховання. Питання дитячої літератури були розглянуті, як центральні питання виховання. На з'їзді було не тільки розглянуто шкідливість літератури для дворянських дітей, зокрема Л. Чарської, але були і розроблені методи боротьби проти читання творів Л. Чарської. Ґрунтовну доповідь про казку зробила на з'їзді О. Калмикова (1849–1926), громадський діяч, педагог. На прикладі казки вона обґрунтувала загальні питання народно-національного виховання дітей.

Отже, на початку XX ст. видавалося кілька дитячих журналів: «Светлячок», «Путеводный огонек», «Галчонок», «Задушевное слово», «Тропинка» та ін. Аналіз змісту творів показав, що в них розкрито тему два світи – два дитинства, один – світ барчуків та розкішних іграшок, а інший – світ праці і злиднів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бабушкина А. П. История русской детской литературы / А. П. Бабушкина. – М.: Учпедгиз, 1948. – 470 с.
2. Блок А. А. Записные книжки / А. А. Блок. – М.: Гослитиздат, 1965. – 298 с.
3. Груздев С. Что читать детям рабочих? / С. Груздев // Правда. – 1912. – №3. – С.28.
4. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років. – 3 видання, доопрацьоване та доповнене. – К.: Університет, 2010. – 288 с.
5. Потемкин П. Война кукол / П. Потемкин // Галчонок. – 1912. – №12. – С.10.
6. Письмо А. М. Горького к сибирскому краеведу В. И. Анучину. А. М. Горький. – Собр. соч.: в 30 т. – Т.28. – М.: Посвещение, 1903. – С. 296.
7. Федоров-Давыдов А. А. Взгляд на детскую литературу / А. А. Федоров-Давыдов // Кто за детей.

Галерея писателей за детей. – М.: Г. П. Иовенко. – 1906. – С.15–28.

8. Чуковский К. И. Из воспоминаний / К. И. Чуковский. – М.: Советский писатель, 1958. – С.240.
9. Чуковский К. И. «Доллары и шпаги» и «Лидия Чарская» / К. И. Чуковский // От двух до пяти. – М.: Детгиз, 1953. – С. 279–294.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Озерна Наталія Миколаївна – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Вчитель англійської мови ДНЗ № 37 «Ластівка»

Коло наукових інтересів: історія дошкільної педагогіки, виховна література для дошкільників другої половини ХІХ – середина ХХ століття.

УДК 378

ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ЯК ОСНОВНА МЕТА В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Олена ПАВЛЕНКО (Черкаси)

Постановка та актуальність проблеми. У зв'язку з євроінтеграційними процесами, які відбуваються у всіх сферах життєдіяльності сучасного суспільства, особлива увага приділяється підготовці майбутнього викладача в системі професійної педагогічної освіти. У цих умовах виникає потреба в спеціальній розробці шляхів формування методичної культури майбутнього викладача економіки.

Однією з основних цілей в системі формування методичної культури викладача вищої школи є цілепокладання. Вирішити нагальні проблеми сучасної освіти здатний викладач, що вміє вибудовувати процес цілепокладання, а значить, викладач, який володіє творчим стилем мислення, умінням аналізувати педагогічні явища, ставити педагогічно обгрунтовані цілі, відбирати і своєчасно корегувати засоби для їхньої реалізації, адекватно оцінювати результативність власної діяльності.

Сучасні дослідження свідчать про те, що в реальному педагогічному процесі мета є визначальним чинником, тим стрижнем, довкола якого педагог об'єднує всі педагогічні засоби в систему, визначаючи місце кожного з них [3, с. 42].

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури і психолого-педагогічних досліджень дозволяє зробити висновки, що спектр досліджень цілепокладання досить широкий. Значний вклад у вирішення проблеми цілепокладання і різних його аспектів привнесли такі зарубіжні і вітчизняні учені, як В. Беспалько, С. Блум, С. Занюк, М. Кларін,

А. Маркова, Ф. Осипов, І. Сверчевська, А. Хуторський та ін.

Такі учені, як: Ю. Бабанський, Ф. Кумбс, О. Лебедев, В. Сластенін виділяють системність цілепокладання; розкривають вміст основних його етапів, як компонентів структури педагогічної діяльності (Н. Боритко, Л. Головіна, Н. Гумерова, М. Кларін та ін.); розглядають функції педагогічного цілепокладання в організації проектної діяльності та управлінні освітнім процесом (Н. Матяш, С. Расчетіна, Л. Регуш, Н. Тализіна та ін.).

Перша таксономія навчальних цілей була розроблена групою американських психологів і педагогів під керівництвом С. Блума. У вітчизняній педагогіці відома класифікація навчальних цілей за рівнями засвоєння, яка належить В. Беспалько. П. Гусак розглядає рівні вмісту освіти в єдності з рівнями цілепокладання в педагогічній системі. Учені Н. Гузій, В. Гінецінський, І. Зязюн, Ю. Кулюткін та ін. розглядають цілепокладання як чинник регуляції педагогічної діяльності; як елемент методичної культури (І. Беленюк, Б. Стрілець, А. Шабликин і ін.).

Таким чином, дослідники розглядають цілепокладання з різних позицій, але всі вони вважають цілепокладання основою діяльності педагога, досить складною і відповідальною її частиною.

Мета – проаналізувати наукову літературу та надати наукові підходи тлумачення педагогічного цілепокладання; показати значення цілепокладання в формуванні методичної культури майбутнього викладача